Ч. 101. Чернівці, пятниця дня 26. серпня (8.) вересня 1905 р. Річник XXI.

ВИХОДИТЬ в ЧЕРНІВЦЯХ
що середи, пятниці і неділї,
з тижневим додатком
„РУСКА РАДА“.

Редакция, адміністр. і експедиция
при улици Петровича ч. 2.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Реклямациї неопечатані вільні від оплати почтової.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“
разом з „Рускою Радою“:
на цілий рік . . . . . 20 К. — с.
„ пів року . . . . . 10 „ — „
„ чверть року . . . . 5 „ — „
„ місяць . . . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число „Буковини“ 16 сотиків.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

ХТО СІЄ ВІТЕР — ЗБИРАЄ БУРЮ.

(X) Від кількох днів „путешествує“ берненьский Месия по наших містах і голосить — старі бляґи на новий лад. Розуміє ся не вандрує він сам, але разом із своєю „фамелїєю“, яку можна тепер оглядати зовсім за дармо. Проповідники сї одначе знають, що глядачі із самого оглядання їх „чесних“ парзун не будуть сити, тож гостять всїх і вся, уряджуючи звичайно свої „збори“ при коршемних шинквасах. Спасителї Буковини тямлять одначе і на те, що на сам їх вид може навіть підчемериченому хруневи зробити ся не добре, тож є всюди під рукою й кислі огирки і оселедцї. О те, щоб ті слїди вийшли споживаючим на добро дбають кацапскі попи як о. Козарищук в Садигорі, або о. Богатирець в Серетї, які творять духовну асисту грошолупів. „Благословлені“ дриглї виборчі будуть — бачите — більш переконуючі. Не знати тільки, чи те духовне звеличуванє коршемних виборчих хапатень Execute Execute Execute Execute Ончула дїє ся на основі якої енциклїки „сьвятця“-Владиміра, чи се може лиш прояви безсоромного кацапского ренеґацтва ex prorgia deligentia? — До сталого почоту берненьского Месиї належить також і невідступний гурток фіякрів-палкарів, які призначені до переконуваня кріпшими арґументами тих, хто не йде анї на пустословні промови, анї на перлисте пиво. Руским хруням одначе трохи маркотно, бо хоч видять Аврельову парзуну через мраку алькоголю, одначе слів не понимають, бо він рускої мови анї в зуб. По руски промовляє за нїмого кандидата Лупій, який при обважуваню і показуваню свого шваґра проявляє талан не аби якого імпресарія, та ще готов по виборах також із такого жерела потягнути пару дрібних, на які він такий ласий... Дотеперішний похід аґітацийний грошолупів вінчає ся консеквентним фяском! В недїлю пописував ся в Садаґурі Аврель перед кільканайцяти мужиками, яких 12 привіз о. Козарищук із Рогізної, а 7 о. Гуменюк із Старої-Жучки — і своїми фіякрами, в понедїлок треба було в Чернівцях цїлими годинами ждати, доки всякі наганячі назбирали тільки слухачів, щоб було перед ким говорити, тай на лихо треба було тут чути грімкі оклики „славно“ під адресою — Малика, а за те прикрі замітки що до Лупієвих 20 тисяч. Коли прийшло до голосованя над Ончуловою кандидатурою, волоскі аґітатори ледви на силу підштуркали кільканайцять мужиків, аби підняли за нею руки. За понедїлком пішов ще гірший вівторок в Серетї. Мадярскі мужики із того повіту перше не допустили до того, щоб Ончула нести на руках, а коли Ончулова банда кинула ся їх викидати за те, що волїють Малика нїж берненьского Месию, тодї они так еї перетріпали, що віче розбило ся. Се завдало берненьскому Месиї такого чосу, що він в „Bukow. Rundsau“ аж заґвавтав цїлою передовицею п. з. „Gewalt“, в якій в питомий собі спосіб, закритий посольскою нетикальностию нападає на посла Малика, закидуючи єму без найменьшого доказу цїлу „лїтанію“ провин. Розуміє ся, що пос. Малик внесе скаргу проти пана Авреля і він буде мати хиба знов нагоду відкликувати те, що написав, як се єму вже лучало ся несчислимі рази. Та дїло не в тім, головна річ, що Ончул важить ся винувати за насильства Русинів, буцїм то „durch das Eingreifen landesfremder Elemente“. Із сим шкода й полемізувати, коли методу насильства і побоїв ввели, як раз грошолупи, що доказують хочби отсї факти: як зрадливе побитє Лупієвим фіякром інтелїґентного чоловіка на очах Ончула в Садигурі, побитє на понедїлковім вічу „нїким“ Цопою селянина Петрука, що важив ся озватись проти Лупія, а серетский побій счинив ся через те, що селян спровокував брат Ф. Лупія — Евген, який вдарив одного Мадяра желїзною палицею по голові! І як те погодити із очерненями Авреля, який враз із своєю компанїєю лише зібрав овочі того, що посіяв. Там переконали ся они, що розбоєм далеко не зайдеш, а не то в Серетї, де особу судиї п. Малика окружає все населенє безмежною симпатиєю. До тогож Мадяри трошки горячійші, як, на жаль, наші рускі мужики! При сїм не завадить ще згадати, що п. Аврель пише, буцїм то його витала „кількитисячна“ товпа прихильників, а відтак розбити-б їх мало всего **30** словами трийцять Мадярів, які — після слів Авреля — стали бити ся між собою! Дружба із Відманом незвичайно виробляє в А. Ончулї чесноту „правдолюбивости“.

Та даремний „вопль“ Ончула, він хиба доволї переконує ся про „успішність“ своєї кандидатури. Мужики вже добре пізнали ся на полїтичних крутїях, які до того ними так погорджають, як се задокументував на чернов. вічу невідродний брат Авреля Тит. Оклики: „Гох Малик“ взяв він за „Гофнар“ і чомусь то заадресував їх до себе. Чому, се вже його річ. Головне тут те, що він, почувши, що кличучий є сином мужика розверищав ся: „Wenn Sie ein Bauer sind, so geheren Sie nicht hier, sondern in einen Mistkasten“. Чудесна пошана мужиків із уст мужицкого посла. Неправдаж? Але за все те прийде відплата, все мстить ся. Нїчо не минає безкарно, дарма, що пан Аврель, бачучи, в що обернув ся його триумфальний похід, пускає ся на так безсоромні інсинуациї проти кандидата суд. сов. А. Малика. Суспільність наша добре розуміє такого сватка, що, вкравши гроші, кличе ловіть злодія...

Friedensverhandlungen?

Одержуємо з просьбою о поміщенє отсе вияснене:

Під заголовком Friedensverhandlungen помістила „N. Fr. L. Z.“ (ч. 33. з 26. серпня, 1905) вступну статю, в якій представила своїм читачам річ в такім сьвітлї, наче-б між відпоручниками учительства ріжних наций пертрактувались формально условини якоїсь угоди. На запитаня Вп. Товаришів з ріж-

5) Гнат Хоткевич.

ПОРТРЕТ.

(Фантазия).

Посьвячую дорогій Е. А. Р..ч.

(Дальше).

II.

Рано на другий день Лоріо вийшов з дому. Він простував до того маґазину.

Двірники*) мели улицї, лаялись, молошинцї йшли з молоком, сонні ночні звощики тихо плентались на своїх шкапах, і курява стояла на улицях. Маґазин був ще запертий.

Довго ходив Лоріо поблизу, обходив той квартал кругом; нарештї вийшов з пекарні сонний прикащик, відкинув ставні, порозчиняв двері. Лоріо підійшов до вікна — там нїчого не було... Впять блукане по улицях, знов ожидане: він думав, що ще рано, що портрет виставлять же, нарештї, підходив до вітрини через кожні десять-пятнайцять хвилин — там, як і ранїйше, нїчого не було... Лоріо увійшов у маґазин.

— Будьте ласкаві, скажіть: де дївся той портрет, що був у вас виставлений учора? — спитав він касиерку.

— Я, право, не знаю. Це учора у ранцї художник попрохав дозволу виставити; я дозволила, звичайно. Ну, учора-ж у вечері він взяв його, а де дїв — того я вже не знаю.

З тоскою у серцї, з бажанем, подібним смерти, пішов Лоріо — більш не було надії... Щось кольнуло його в серце... він підняв голову — і очі з очами стрів ся: то був портрет, виставлений на тій же улицї недалечко в якійсь-то парікмахерській.*)

— По пекарнях... по парікмахерських, — заболїло його і, обіпершись на залїзний підоконник, він почав дивитись... Він жив очима в тому портретї; йому хотїлось злити в одно з тим полотном, щоб не тільки оком, а всьому можна було-б еї почувати... А з вікна, пів-оборота звернувшись, блищало красою дивне обличе. В чорних-чорних, як крила духа ада, волосях вилискував ся альмазний серп, і прядки шовковистих кілець вились над лобом, рожеве виткане з з повітря і тїней, плате стягнулось невеличким аґрафом на груди, а на правому плечі, вилитому самим божеством, красувалась роскішная рожа... Але що всї рожи землї на цих упругих, гнївно піднятих персях, біля цієї, повної чар необорних, алябастрової шиї!...

І Лоріо стояв, схилившись обома лїктями на підоконнє, приставши чолом до віконного скла. Біля нього збиралась десятки разів рівнодушна товпа, знов розходилась і знов збиралась; критичні замітки, іронїчні оклики і глупі, і пошлі, і бистроумні — все це не чіпало його, він стояв. В ньому зростало певне рішене.

— Де живе той художник, що виставив цей портрет? — спитав він увійшовши у перікмахерську.

— А там на портретї є його адреса.

Лоріо глянув на портрет і тепер тільки зобачив, що на ньому зверху наліплена була картка, де значилась адреса, прізвище, навіть цїна портретів, що можна було заказувати у того маляра. Лоріо пішов після виставленої адреси.

Брудна прихожа, запах фарб, масла, ляку, скипідарю неприємно вразив його. Вийшов замусолений субект.

— Чим можу служити?

— У вас в парікмахерській Н є виставлений портрет. Я хотїв спитати: скільки ви за нього хочете?

— Вибачайте, але той портрет виставлений не на продаж.

— Все одно, скажіть, скільки вам дати?

— Бачите... то стала гарна реклями... Я зовсїм не думав продавати...

— Ну, ви собі зробите другий, не все одно.

— Гм... Цїна йому... пятьдесять рублїв...

Лоріо сунув руку в дїраву студентську кишеню: там, звичайно нїчого не було.

— Знаєте що, — сказав він тихо торгашу, — у мене зараз нема... Я вам принесу завтра, а ви зараз дайте менї записку, щоб я міг взяти той портрет зараз до себе.

Худог усьміхнув ся.

— Ну, знаєте, навряд кажу, зробив би так хто небудь на моєму місци.

— Я вам дам свою адресу, я... я вам дам все, що хочете дозвольте тільки мінї взяти його зараз. Завтра-ж, а може і сьогодня у вечір я принесу вам ті гроші. Знаєте, — і Лоріо нахилив ся лицем до лиця... усьміх якийсь грав у нього на губах, — знаєте, я вам скажу: у мене власне грошей нема, а у мене є перстїнь моєї покійної матери, він дорогий.

Очі торговельника загоріли ся.

—Коли вже хочете, я вам услужу: ви ідїть несїть ваш перстень — я сам його у вас куплю, а тимчасом я поїду за портретом. Ви приїдете з перстенем, а я з портретом.

...Вони роз'їхались.

Через пів години в тій же хатї на мольбертї ефектовно стояв портрет, біля нього задуманий Лоріо, а худог розглядав вийнятий з футерала перстень, перегнувшись до вікн камінь блискав в промінях сонця...

— Я вам можу дати за перстень цей портрет і ще сто рублїв.

Лоріо якось іронїчно усьміхнув ся.

— Я знаю цїну тому перстеню, але від вас я требую тільки портрета і триста рублїв.

Лихвяр і не пробував змагатись... Скоро все було покінчене і Лоріо, мов душу свою бережучи, поніс портрет до дому... Там він поставив його на стіл і, затаївши дихане, близько-близько дивив ся на нього... Уста його щось шепотїли... йому хотїло ся пити, але вийти — то значило відірватись очима від тих неземних очей, а він не хотїв, не хотїв того...

* * *

— Що це Льорка так довго не видко в універзитетї? — спитав один студент свого колеґу, стрівшись в напівтемному універзитетському коритари.

---

*) Двірник з рос. дворнїк — сторож.

*) Перікмахер — фризиер.

них сторін позволю собі, яко присутний підчас тих „Friedensverhandlungen“, дати слідуюче пояснене:

Дня 21. серпня с. р., зійшло ся случайно кількох учителїв в Чернівцях на ул. Головній і почали говорити про текучі справи. Хтось піддав гадку піти до якоїсь реставрациї, бо там можна свобіднїйше балакати як на улици. Так і стало ся. При склянці пива говорено об сїм і об тім, а що оден, та другий спішив ся, щоби полагодити ріжні інтереси, за якими приїхав, та на просьбу — здаєть ся — пана Кіпера згодились там присутні зійти ся по полудни в льокали редакциї „Neue Freie Lehrer-Zeitung“, де би можна вигідно без нараженя себе на страту гроша поговорити. По полудни прийшли до умовленого льокалю деякі з тих, що були перше в реставрациї, а також і иньші і почалась гутірка. Розмова очивидно не йшла в порядку (навіть формально нїхто нарадами не провадив), бож се був гурток людий, який случайно зійшов ся. З ріжних підношених там гадок виходило, що учительство всїх націй на Буковинї повинно іти разом на основі вільнодумних принципів і в тім напрямі повинно працювати. Однак та гутірка не принесла нїякого позитивного успіху, бо п. Кисанович заявив, що наколиб прийшло коли до уложеня точок угоди між учительством руским а волоским, то перед тим мусїли би волоскі учителї порозумітись з провідниками волоского народу, — а по друге за ультіматум, яке мало-б взагалї давати якусь можність до переговорів, поставив попиранє д-ра Ончула руским учительством (!) при сих доповняючих виборах до ради державної, або бодай не-противдїланє его кандидатурі. З огляду, що на таке дике жаданє не міг згодити ся нїякий учитель, бо се і противило-б ся вільнодумним засадам, — то рішено щоби старати ся довершити угоду на загальнім учительскім вічу, яке мало би відбути ся по виборах. — Як із сеї приватної розмови кількох учителїв, які случайно зійшли ся на дорозї, могло „N. Fr. L. Z.“ робити кабінетову квестию, а навіть писати вступну статю на тему „мирових переговорів“ — годї збагнути...

Одно еще мушу піднести. — „N. Fr. L. Z.“ в тійже статї пише при кінци, що волоске і німецке учительство готове до концесий в користь руского учительства, наколи те послїдне буде йти за Ончулом, або не буде противдїлати его кандидатурі, що однак мусить бути сповнене лише перед виборами. — Передусїм руске учительство не потребує нїяких концесий анї ласк зі сторони учительства иньших націй; оно боре ся поруч з другим учительством за станове і гороженьске виборене але яко „рівні з рівними“ за слушні права, а не за концесиї чи які там охлапи, які зволили би кинути пп. Кіпер & Кисанович!!, яко представителї волоского і німецкого учительства... З другої сторони видко наглядно, що тим панам не розходить ся о слушне і справедливе полагодженє справи в користь учительства (бо 1. кождий слушний і справедливий здобуток руского учительства, значить — осягненє належного права називають концесиєю, і 2. хотять признанєм слушних домагань руского учительства зискати мандат для... д-ра Ончула!) а о удержанє себе при ґеґемонії і о добрий полїтичний торг в користь попівско-боярскої кліки! Вкінци мушу сконстатувати, що балаканє про якісь концесиї волоского учительства в користь руского учительства — се голословне пустомельство, бо анї одні, анї другі не мають нїчого такого до роздавання, що носило би назву концесиї. Наколи руске учительство осягненє слушних домагань волоского і иньшого учительства не називає концесиєю, так само і на відворот — волоске учительство не може називати виборення належних прав для руского учительства, ба й цїлого руского народу взагалї — якоюсь ласкою зі своєї сторони, чи як „N. Fr. L. Z.“ каже концесиєю.

Іван Герасимович.

26-го сїчня 1904 а 16. серпня 1905.

Вчера підписано остаточно мировий договор між Росиєю а Японією. Як би й не думати про його поодинокі точки, всеж таки треба признати, що він означає для Росиї програну війну, а для Японії великий виграш, дарма, що японьский народ, не одержавши контрибуциї, невдоволений із мира. Передовсїм є фактом, що значінє Росиї у Східній Азиї знївечено, а панованє у нїй перейшло в руки Японії. Дальшим великим здобутком Японії є те, що вона добула собі тепер рівність серед великих сьвітових держав Европи. При сїм не треба забувати про обниженє престіжу Росиї навіть у Европі, яка ще два лїта тому повзала перед стопами північного самодержавного велита. Глиняність його ніг виказала Японія, побиваючи російску „славетну“ армію сухопутну і нївечучи цїлковиту єї фльоту. Але виграш Японії має ще й зовсїм конкретні форми в виді уступок Росиї що до Манджуриї, Кореї, Сахаліну і т. д. Не гадаємо тут точно подавати вартости тих здобутків Японії, нам ходить радше о виказанє, котра держава уступила в сїм мирі із своїми претенсиями виявлюваними перед початком сеї нечуваної в історії, більш півторарічної різнї. Задля сего треба тільки розглянутись в причинах російско-японьскої війни. Подаючи їх, ми наведемо ситуацию із 26. сїчня 1904 навіть після урядового російского осьвідченя, яке виказує, що Японія із кінцем сеї страшної війни одержала все, із за чого війну розпочала. Зрїкшись контрибуциї, виказав мікадо тільки шанованє людского житя і холоднокровну оцїнку ситуациї, бо „на місци Японії як влучно замічує „Times“, не змогла би поступити нї одна европейска держава, так як поступила вона.“

По хіньско-японьскій війнї в р. 1894. мир в Сімоносеки усталив був сфери впливів і посїданя інтересованих на Далекім Сходї держав. Хіни зрекли ся зверхництва над Кореєю, яка стала зовсїм независимою, а Японія заняла лятуньский півостров, і надто рибацкі острови і Формозу, так що запевнили собі перевагу на Жовтім морю, на хіньскім і східно хіньскім. Однак зростаючі впливи Японців в Хінах викликали невдоволенє Росиї і она разом з Францією і Нїмеччиною запротестувала в цьвітни 1895. р. в Токіо против занятя Лятуна. Протест мав успіх, бо Японія рішила ся за 30,000.000 таелів віддати півостров. Вже тодї Японія думала про будучу війну і одержані гроші ужила в цїлости на скріпленє фльоти і армії. Тимчасом Росия підкопувала заєдно впливи своєї суперниці так в Хінах, як на Кореї. На пекіньскім дворі приняла ґваранцию за позичку на военне відшкодованє, а в заміну за се одержала концесию на продовженє сибірскої зелїзницї через Манджурию до Владивостоку. Концесия видана була на трийцять лїт, а для лїпшого береженя шляху Росия одержала позволенє держати в деяких місцевостях постерунки піхоти і кавалериї. Надто мала Росия від тепер право закладати копальнї в Манджуриї, чого жаден чужинець доселї не міг осягнути. Вкінци в р. 1898. видержавила від Хін Порт-Артура і залив Талїнван разом з дозволом повести шлях зелїзниці з Харбіна аж до Дального. Повстанє боксерів в 1900 р. подало нагоду Росиї укріпити ся зовсїм в Манджуриї і зискати право довільного будованя зелїзниць і закладаня копалень. Рівночасно змагав ся вплив Росиї на Корею так, що корейский король перед напором Японців схоронив ся в 1896. р. до російского посольства.

(Конець буде).

— А чорт його знає!

— Може занедужав?

— Може... От я піду сьогодня до нього, — і в пять годин вечора в двері кімнати Лорія стукав товариш.

— Хто там? — почулось з середини.

— Та я! Чорт — ще з докладом до нього.

Двері відчинили ся, студент увійшов і — з'упинив ся, остовпівши від дивовижи.

Кімната вся була укрита килимом; зелені, зелені було без числа, бо великі ростини були розставлені де тільки можна; важка стора закривала єдине вікно, на пів осьвічаючи всюю обстанову — а по середині цїєї маленької кімнаточки на високому рівному мольберті в золотій рамі стояв роскішний і великий портрет.. Повітре було запашне, повне вогкости від багатьох рослин...

— Льорко... що це?... — не сьміючи навіть підняти голоса спитав студент.

— Ти бачиш?... От я думаю тепер про неї...

— Про неї? — дивуючись, протяг студент. — Та хіба-ж ти не знаєш, хто вона така: це ж...

— Мовчи!! — дико скрикнув Лоріо і аж затрусив ся увесь... Він упив ся пальцями в плече товариша... — Ще ти пискнеш одно слово...

— Лорко... що се з тобою?

— Тс-с-с!... Ти мій бувший друг і я тобі зараз роскажу... Ти подивись-б ся тепер у неї в очах є те, чого менї так хотілось... Бачиш: я думав, думав, я дивив ся, не перестаючи — і бачив ясно, що там на тому портретї нема в очах чогось... там навіть і очей зовсїм нема... І се мене мучило: менї все хотілось вдихнути в них жите, а смерть вигнати... але я не міг, бо не знав її ранїще. О, як би я знав її — я-б міг! Ну, а тепер... тепер же тобі відомо: вона вмерла... і її накрили білим... оттак, — і Лоріо бистро опустив біле покривало на увесь портрет...

Студент Ромко дивив ся на свого товариша. Він хотїв щось сказати, але Лоріо спинив.

— Цс!... цс!... Ти красше нїчого не говори... їй болюче вражає ухо всякий грімкий крик. Я, бачиш, щоб не оскорбляти її, зробив тут отсю обстанову... ростини купив.. У мене тепер тільки перстеня нема, а то я поставив би тут рояль... великий, дорогий... Сядь, сядь, я тобі буду росказувати, як я найшов її очи...

— Ах, як я шукав їх, тих чарівних очей!..., Я спав — а вони бачились менї у снї... яскраві такі, стомлені... Я виходив до річки, вони з хвиль блискали, плескались, мов русалки, і, мов русалки, манили мене до себе в сьвітлї, блакитні глибини... Иноді я бачив їх високо високо на дереві серед листя.. а листе жовте таке... жовте... У ночі часто я прокинусь — і дивлю ся в гору. А там грають якісь скажено веселі згуки, і несуть ся в танції якісь безтїлесні чорні образи... перегинають ся так, знаєш, ґраціозно, плещуть в долонї, а сьміх, сьміх який веселий у них!.. Так регоче спянїлий, а безобразний Сатир силить ся розвязати сандалїю біля ночи у пишної німфи... А тільки блиснуть вони, очі — о, як все зникне, побідне... музика все далї і далї, і дзвін тихійший, мельодийний... а вони сяють, промені лють на мою кімнатку... І так менї, знаєш, стидно стане за себе, за нас усїх глупих людий... Я просив у неї прощеня, а вона тільки скорботно так дивить ся... з докором...

— Ну, що-ж! Невже ти думав, що я вічно можу знести той докір справедливий? Я мусїв найти її очи — і я найшов!... Я пішов просто до свого знакомого художа; він пяниця, так — він пяниця, але у нього є золоті моменти... Знаєш: се велике дїло: мати золоті моменти, мати хоч де-кілька хвилин в житю, повних натхнення, забутя... Ви всї... ви не мали і не будете мати тих хвилин, а він мав, я знаю — дух у нього живий. Він пяниця — а він став і плакав над портретом... Я те-ж плакав — і думав тодї, що можна плакати. І він сказав: „Так! я напишу її“... він сказав: „я напишу...“ Але ти думаєш, певне думаєш, що я її кинув? О, нї! я зістав ся у нього, я у нього жив, хоч він і не пускав мене до свого ателїє: я тільки ходив усе по хатї і ждав... А як я ждав?!... Так ждати можна тільки раз, тільки один одністенький раз у своїм житю!

— Через де-кілька днїв він крикнув менї: „Готова! тільки голова!“ Я увійшов і...

І Лоріо бистрим рухом здворнув покривало з портрета... Блиснули очі... мов вдарили по нервах. Тихо, тихо було в хатї... Лоріо удержував дихане...

— От... От бачиш?... Я упав на коліна, я обхопив образ руками, я не хотїв його пускати, а він кричав на мене: „Ти подлий! Ти хочеш посьмітись з портрета! Його треба скінчити!“ — і витовкнув знов мене з ателїє. Я плакав перед ним, просив пустити — він не хотїв.

— І знаєш! — Лоріо блиснув очима — як би він захотїв присвоїти собі портрет, як би він тільки подумав про те — я не вагав би ся нї хвилини задушити його!... Але він — о він чоловік! Він віддав менї портрет, а сам пішов пити горівку...

— І от бачиш: від тої пори він тут — я нї на момент його не покидаю... За чим же я буду так оскорбляти її? У неї і так уже кидали болотом... її ненавиділи, з неї сьміялись... Бездушні, бездушні люди... Вони утопили її, а потім сьміялись з того, що її обличе посиніло від холоду води. І менї... менї так жаль її... утопленої... Менї так хочеть ся спасти її. Я чую у ночи, як роздираючим душу голосом кричить вона десь: згину... вона не хоче умирати... І я кричу їй у відповідь, а витягти... витягти не можу. І я плачу... плачу тодї... прошу прощеня, а вона... вона не хоче простити менї за те, що... що я... те-ж чоловік.

І, тихо схиливши голову на руки, Лоріо беззвучно плакав... А з пишних золотих рам сяло красою райське обличе...

(Конець буде).

Письма з краю.

Простоване „Спростованя“.

Хвальна Редакция пішла в своїй льояльности так далеко, що помістила в 95· ч. спростоване п. Артимідора Проданюка управ. школи, дарма, що він накинув ся на зовсїм непричасні до дописи із 89 ч. особи в спосіб як — хиба — „не пристало на людий образованих“, отже прошу в інтересі правди помістити і моїх кілька стрічок: Передовсїм що до побитя учениці Варвари Дущак із волоского шовінїзму уч. Кожокарем — то вже саме „спростоване“ упр. Проданюка надто ясно говорить, що він знав про него, бож сам признає, що оповідала ему про те мати побитої. Крім сего я з мого обовязку сам ему про те доніс. Хоч се було при кінци року, то за два дни науки був час всю справу вияснити, і зробити донесене до ради шк. повітової, хоч би о се его нїхто „не просив“, бо се належить до обовязків управителя школи. Але п. Проданюк волів думати, що се мое дїло, бо бачите — я вже за побите був засуджений, дарма що в дїйсности моя справа ще остаточно й досї не полагоджена. Дальше не вірно, начеб я хотїв був коли небудь запроваджувати неправний спосіб виписуваня шкільних дїтий, а з окрема неправда, начеб я жадав, щоби із школи виписано тихцем уч. 6. кл. Настасійчука, який у мене служив, а правдою є, що его виписала Рада шкільна пов. рішенем із 1. січня 1905 ч. 8841/904 на бажане родичів! Неправдою є начеб я все закидав п. Проданюкови, що він мене яко Русина не попирає, бо раз що я як Русин хиба не маю претенсий на виїмкові привілеї, а по друге, пана Проданюка, що не вагаєсь накидати ся публично і то неправдиво на своїх руских товаришів, хиба годї о щось подібного просити. Лишений всякої основи є закид що до мого неколеґіяльного поведеня як також, те, що я не міг згодити ся навіть із старшими своїми управителями, що можуть посьвідчити всї п. надучителї, під якими я повнив досї службу. За те атак на особу мою і на тов. Топущака в видї сего „кривого“ спростованя — найкрасше сьвідчать знова, як колеґіяльне житє розуміє п. Проданюк. Годї і се промовчати, що неправдою є неначеб п. Проданюк все виказував дїти, які опускають школу, він же сам своїми устами говорив нам на роблені замітки в сїй справі так: „Ich habe nicht in meiner Klasse wen auszuweisen, und die übrigen Lehrkräfte wissen, dass der Gemeindevorsteher von den Ausweisen keinen Gebrauch macht und zweitens wir werden nicht ausweisen, da ich Euch die Arbeit ersparren will“. В виду сеї „правдомовности“ п. Проданюка — може, хто хоче, вірити і в те, що він не покривав шовінїстичних подвигів вол. уч. Кожокаря. Вкінци най буде менї вільно над надто прозорими намеками п. Проданюка що до моеї особи немов до автора дописї із 89. ч., підписаної „Один за всїх“ перейти до заслуженого порядку дневного.

Кучурів великий, в вересни 1905.

Володимир Соневицкий,
учитель.

НОВИНКИ.

Чернївцї, 7. вересня 1905.

До ц. к. II. ґімн. в Чернівцях вписало ся з початком р. шк. 1905/6 до руских відділів: кл. приготовляюча 55, кл. I. б 72, кл. II. 44, кл. Ш. б 35, Ш. с 34, кл. IV. 42, кл. V. 34, кл. VI. 22, кл. VII. 17, кл. VШ, (нїмецко-руска) 42. Загалом вписало ся сего року до всїх кляс ц. к. II. ґімназиї 711 учеників, наколи із початком попередного р. шк. було їх 751, а й з початком року шк. 1903/4 було учеників більше як тепер, бо 738. Дир. Козак може отже почванитись неаби якими успіхами! Завдяки его „педаґоґії“ фреквенция в ц. к. II. ґімназиї місто зростати спадає в низ.

Страйк країньских учителїв. У вівторок дня 4. вересня мала розпочати ся в Люблянї краєва учительска конференция, а мала вона тривати до дня 7. Одначе зараз по отвореню конференциї зложив делеґат Лука Еленец ось таку заяву, підписану в с ї м и делеґатами: Правні заступники країньского учительства признають схильність міродатних заступників до управильненя платнї. Вони не демонструють проти висших шк. властий анї проти поодиноких ґруп соймових прихильних учительству, констатують одначе безуспішність всїх дотеперішних заходів о уреґульоване платнї і з натиском підносять, що вони далекі від якої небудь нехіти що до обовязків свого званя. Одначе супроти теперішних материяльних обставин заявляють, що так довго не будуть брати удїлу в краєвій учительскій конференциї, аж побори країньского учительства будуть так управильнені, щоб вповнї відповідали § 55. державного закона про народні школи. Через се дає країньске учительство устами своїх правних заступників вислів своїй нуждї, яка спиниює його дїяльність. Нехай бодай через се знайде наша скарга відгомон і признане в цїлїй державі“. За сим всї делеґати опустили салю, себто зовсїм простїсенько застрайкували.

Положене угольного каменя під гр.-кат. церкву в Серетї відбуло ся в недїлю 3. с. м. о год. пів до 12 ої при великім здвизї народа. Акт церемонїяльний совершив впреосьв. епископ Григорій Хомишин з Станиславова при асистенциї гр. кат. і р. к. духовеньства. Впреосьв. епископа витано в суботу вечером на желїзничім двірци дуже величаво. В недїлю по полудни відвидів митрополита вінлипованьского в Білїй Керници. В понедїлок мав від'їхати до Радовець, однак занедужавши, остав ся ще в Серетї.

Школу в Южинци розширено з 2 на 3 кляси.

Вбійство. В ночи із недїлї на понедїлок побили ся в Горечи два сусїди I. Котоман і Д. Воронка так тяжко, що Воронка на другий день помер.

Червона бігунка розвельможнила ся в Чернівцях на добре. Численні случаї еї лучають ся не лиш в містї, але також в шпитали божевільних і в війскових касарнях.

Поворот з маневрів. Черновецка залога а іменно 41. п. п. і 22. п. оборони краєвої вертають до Чернівців в Пятницю, а 10. п. гузарів в недїлю дня 11.

Огонь в Стирчу. З дня 4. на 5. с. м. о 12 годинї о півночи запалили ся на току тутешного посесора Арона Ґотлїба стирти з хлїбами і при сильній бурі, яка в той час лютувала, згорів цїлий тік із всїма забудованями і хлїбами до тла. Ратувати щось годї було через бурю. Наспівша пожарна сторож із Опришен і Тереблешт зробили тілько, що не допустили огню до помешканя посесора, котре й уратовано. Щасте, що вітер тягнув на поля, бо иначе було би пішло з димом й село Стирче. Шкода страшенно велика — але відай все було асекуроване. Огонь тревав до 5. с. м. Причина огню ще доси не звісна. Огонь заняв ся мабуть або від машини, котра день перед тим на току молотила, або з циґара. — *Ев.*

Желїзнича пригода. Дня 31. серпня о 6 год. рано переїздили форналї Стефанївского дїдича Йосифа Блюма, Іван Білиньский і Стефан Завара через рампу на 119·6 км. шляху Стефанївка-Коломия. Тут однак налетїла на них льокомотива ранїшного потягу і розторощила віз на дрібні куснї. Оба робітники вийшли із сеї пригоди остаточно щасливо, бо тільки потерпіли невеликі скалїченя. Обох їх відставлено до залїщицкого шпиталя.

Із відрази до сьвященичого званя. На березї Дунаю найдено д. 4. м. м. біля Нового Пешту трупа сина лїсничого I. Авербаха, який пробив собі серце, не хотячи йти до духовного семинаря в Ґранї, до чого його силувано.

Кілько коштувала росийско-японьска війна? На се питане дає одна анґлїйска часопись таку відповідь: На удержане війска в поли видавала Японїя що днини 4 мілїони корон. Кошта удержаня і втрати военні маринарки і фльоти торговельної виносять 1.000 міл. До сего треба дочислити нагороди які плачено в Японії родичам, вдовицям і сиротам вбитих жовнярів. Вони виносили від 800 К. за рядових до 8.000 К. за полковників. Кошта военні Росиї меньше більше такі самі як Японії. Страти росийскої маринарки досягають за те 600 мілїонів корон, загалом же видала Росия на війну 5.000 мілїонів корон. Розуміеть ся, що за точність сего рахунку, хиба нїхто не возьме на себе поруки.

Оповістки, іменованя і т. п.

Личні вісти. Пос. Ник. Василько вернув із Парижа до Чернівцїв, де пробувати ме довший час.

Учит. Прокоповичови Іванови в Кіцмани висказала краєва рада шкільна признане за безплатне удїлюване науки ґімнастики в тамошнїй ґімназиї.

Білети на понвділковий концерт можна вже тепер замавляти в „Рускій Касї“.

Испит кваліфікацийний для учителїв шкіл народних і видїлових розпічне ся в Чернівцях с. р. 9. падолиста.

Матура в осїннім терминї відбуде ся в буковиньских школах середних а то писемна від 11. до 16. с. м., а устна в I. ґімназиї в Чернівцях 18.—21., в II. ґімназиї 29. і 30., в школї реальній 22. і 23., в ґімназиї радовецкій 25. і 26., в сучавскій 28. а в семинариї учительскій 15. і 16. вересня.

Із шкіл середних. П. Теофіль Бриндзан, учитель при школї реальній в Чернівцях зістав стабілїзований в учительстві й одержав титул професора. Суплентами іменувала Р. шк. кр. учительских кандидатів: Ал. Литвинюка для філїї ц. к. I. ґімн. в Чернівцях, Оскара Лїбена для ґімн. в Радівцях, Віктора Морари, Емануїла Ісопескула і Олекс. Єшана для гр. прав. ґімн. в Сучаві, Олекс. Козака і Олекс. Вітенка для реальної школи в Чернівцях.

Спенсионовано надучителя в Станівцях великих Івана Бучковского.

Черновецке „Орфеум“ отворене ще до 15. вересня. Теперішна серия вистав дуже інтересна.

Конкурси розписані до кінця с. м. на слїдуючі посади: н а д у ч и т е л я в Кучурові великім (викладова мова руска і волоска), в Синівцях долїшних (викл. мова руска, як предмети волоска і нїмецка), в Крищатику і Дихтинци (з рускою викл. мовою), у п р а в и т е л я в Медзї а у ч и т е л я в Юрківцях і в Ошихлїбах.

Отворене „Січи“ в Кучурові вел. відбуде ся вже сеї недїлї, д. 10. вересня, але не на громадскій толоцї, тільки на читальнянім городї. При сїй нагодї просимо ще раз о найчисленнїйшу участь в сїм сьвятї, яке мати ме так велике значіне для цїлого нашого кута, досї січовою орґанїзациею — на жаль, — не обнятого. — За тимчасову старшину *А. Сливоцкий, М. Топущак.*

Заряд православної бурси „Народного Дому“, в якого склад входять панове: консисторский совітник о. Мелетїй Галїп, радник др. Вол. Филипович і проф. о. Евг. Семака, Ант. Клим і Юр. Кавуля, уконституовав ся в той спосіб, що головою став о. сов. М. Галїп, его заступником радник др. В. Филипович а секретарем о. Евг. Семака.

Із штуки і лїтератури.

Українська справа в европейськім осьвітленю. (Збірка статий европейських учених і полїтиків про русько-українське питане). Впорядкував і видав В а с и л ь Я в о р с ь к и й, посол до австрійського парляменту. Половина цїлого доходу призначена на видавництво „Проміня“, орґану українського учительства Галичини й Буковини, а половина на українську бурсу в Новім Санчи. Відень, 1905. Коштом і заходом Василя Яворського. З друкарнї тов. „Руска Рада“ в Чнрнівцях під зарядом Івана Захарка. Ст. 31. + 1-чен 8 ка. — Збірку розпочинає С л о в о д о б р а т і в У к р а ї н ц ї в, В а с и л я Я в о р с к о г о. в якім говорить ся між иньшим отсе: „Вселюдська культура на усїх полях духового життя — а перш усього журналїстика, спричинили се, що сьогоднї керманичі сьвітової полїтики числять ся тільки з цим, що загально звісне, чим занимає ся европейська публїцистика. Загально звісні відносини соціяльні, полїтичні або національні в поодиноких державах мають вплив на біржеві ринки, на позички і всякого рода фінансові акції уряду. Проте уряд хоч не хоч часто (зі взглядів фінансових) мусить числити ся з публичною опінією культурного сьвіта. Чого-ж сьвіт не знає, о чім не говорять культурні люди та не пишуть в ґазетах, се для державних керманичів не істнує, сим вони не потребують журити ся. Оттим то до недавна народ наш вважали не істнуючим. Вороги кричали на весь сьвіт: „не было, нѣтъ и быть не можетъ никакого малорусскаго языка“ — бо знали, що не стрінуть досадної відповіди в цивілїзованім сьвітї. Но в послїдних часах відносини значно змінили ся. Однак нам треба памятати, що коли ми раз звернули очи Европи на наш народ, коли цивілїзований сьвіт слїдить за нашими змаганями, нашою борбою, нашим поступом — ми повинні виступити з честію нації, що уміє відповідно формулувати свої культурні змаганя, свої постуляти, що розуміє свої життеві потреби. Доси не чув нїхто про постуляти Українців в Россії, а ті постуляти, про які знаємо, дуже скромні. Саме знесенне указу з 1876 р. не запевнить нашого культурного розвитку, нам треба українських шкіл — не тільки народних, але й ґімназий та унїверзитетів; нам треба національної автономії. З таким бажанем повинні ми виступити отверто й енерґічно! Нехай вільно буде менї пригадати нашим закордонним Братям подібну хвилю з історії австрійських Українців. Як в Австриї заведено конституцію, тодї наші батьки (подібно як сьогоднї Українцї в Россії) виступали з дуже скромними дезідератами — а радше не мали ясних полїтичних постулятів; конституцийне житте заскочило їх неприготованих. От тому то вони не з'уміли нїчо придбати для свого народу а історія осудила їх дїяльність по заслузї, але зовсїм непохвально. І ми тепер мусимо каяти ся, мусимо терпіти за гріхи, за несьвідомість наших батьків — а нераз в хвилях розпуки проклинаємо їх память. Ми й не знаємо чи і коли зможимо направити похибку наших предків. От тому то повинні би наші закордоннї Братя подбати про се, щоби не заслужити собі проклону від своїх дїтий... та безпощадного осуду з боку історії. Помилити ся легко, але направити помилку трудно! Говорю се не тому, щоби давати науки нашим закордонним Братям. Я не маю на се права і не хочу собі його узурпувати — однак я бажав би, щоби наші закордонні Братя покористували ся нашими досьвідами“. Після сего йде: З а б о р о н а У к р а ї н с ь к о ї м о в и в Р о с с і ї. Тут подано в українськім переводї голоси европейських визначних мужів, що брали удїл в анкеті заряджений редакциєю „Ruth. Revue“ над постидним указом із 1876 р. Дальше поміщено статю — Чужинцї про українське питанне в Росії. Тут подано переводом голоси про українське питане европейських публїцистів Ґерляха, Бернзона, Герца і т· д. а м. и. статї Лефлянда п. з. „Українцї і їх національна борба“ і А. Гедїна п. з. „Народ, що не хоче марно загибати“. — Публїкацию замикає 4. статя В. Яворского, „Для чого перед форум Европи?“ у якій подано вагу „Ruth. Revue“ і историю еї основаня. — Не сумнїваємо ся, що се видане зробить велику прислугу нашій справі; шкода тільки, що в нім — як воно призначене для України — не видержано консеквентно кольориту української мови. В Австриї можна се видане, яке горячо поручуємо нашій громадї, набувати 1) в книгарни „Наукового Тов. ім Шевченка у Львові, 2) в друкарни „Руської Ради“ в Чернівцях, 3) в редакциї „Проміня“ в Вашківцях н. Чер., 4) в адмінїстрациї „Ruthenische Pevue“ у Відни, VIII. Wickenburggasse 10 і 5) у видавця В. Яворского в Новім Санчи.

(ос).

Переписка редакциї.

Вп. І. Ч. в Букарештї. Вислано.
Всч. о. Лаза в Б./в. Помістимо в слїдуючім числї.

Видає товариство **„Руска Рада"** в Чернівцях.

За редакцию відповідає: Іван Захарко.

З друкарнї товариства „Рускої Ради" в Чернівцях під зарядом Івана Захарка.